

BAB V

KACINDEKAN, IMPLIKASI JEUNG RÉKOMÉNDASI

5.1 Kacindekan

Sastra nyaéta tulisan nu ditulis ku pangarang-pangarang dina wangun basa nu ngandung unsur éstétis pikeun nimbulkeun kasugemaan rasa, émosi, jeung batin. Sastra miboga tilu wangun nyaéta prosa, puisi, jeung drama. Salasahiji wangun sastra puisi nyaéta pupujian. Pupujian nyaéta puisi tradisional Sunda nu kedalna dilagukeun, eusina muji kana kaagungan Alloh Swt., solawat ka Kangjeng Nabi, jeung nepikeun pangajaran kagaamaan. Pupujian ditepikeun sacara lisan di unggal masjid, madrasah, atawa pasantréni sarta dina pupujian téh leubeut ku ajén-inajén agama nu luhung pikeun dilarapkeun dina kahirupan sapopoé.

Ieu panalungtikan kaasup panalungtikan kualitatif kalayan ngalarapkeun métode panalungtikan déskriptif-analitik: ngadéskripsiikeun fakta-fakta nu tuluy dianalisis. Ku kituna, ieu panalungtikan ngadéskripsiikeun pupujian nu aya di Kelurahan Cigondéwah Kalér, Kecamatan Bandung Kulon, Kota Bandung nu dianalisis struktur lahir jeung struktur batin puisina, maluruh ajén atikan karakterna, jeung salasahiji téks pupujian nu aya di Kelurahan Cigondéwah Kalér dilarapkeun pikeun bahan ajar ngaeregepkeun di kelas VII SMP.

Pupujian di Kelurahan Cigondéwah Kalér kaitung mindeng dinadomkeun nyaéta saméméh adan subuh, mangsa asar jeung magrib, mangsa nungguan solat berjamaah di antara adan jeung qomat, dina mangsa ngajajap nu maot, tahlilan, dina kgiatan imtihan, rajaban, muludan, dina waktu mintonkeun hafalan-hafalan para santri, jeung dina waktu nyawér pangantén. Pupujian nu kapanggih di Kelurahan Cigondéwah Kalér nyaéta aya 76 pupujian nu dicangking ti genep urang narasumber.

Pupujian nu kakumpul téh, tina 76 pupujian ditangtukeun 16 pupujian dianalisis dumasar kana struktural puisi jeung ajén atikan karakter. Struktural puisi dina ieu panalungtikan kabagi jadi dua bagian nyaéta struktur lahir jeung struktur batin. Struktur lahir puisi, nu kabagi jadi genep bagian nyaéta tipografi/tatarupa, diksi, imaji, kecap kongkret, gaya basa, jeung purwakanti. Struktur batin puisi nyaéta téma, rasa, nada, jeung amanat. Analisis ajén atikan karakter nu dilarapkeun nyaéta

18 ajén atikan karakter nu disusun ku Pusat Kurikulum dan Perbukuan Kementrian Pendidikan Nasional.

Ulikan struktur lahir pupujian nu kapaluruh dumasar kana tipografi/tatarupa nu ngawengku jumlah pada, jumlah padalisan, jeung jumlah engang. Jumlah pada nu kapaluruh nyaéta ti opat pada nepi ka duapuluhan pada. Jumlah padalisan unggal pada ilaharna diwangun ku opat padalisan, aya ogé nu diwangun ku dua padalisan. Jumlah engang nu kapaluruh réana diwangun ku dalapan engang, aya ogé nu diwangun ku genep nepi ka limabelas engang. Dumasar kana diksi, nu kapaluruh téh nyaéta kekecapan nu tinimbangan kana purwakanti jeung wirahma, ngalarapkeun basa Arab, kekecapan nu maksudna pikeun nitah, ngajak, kekecapan pikeun ngadu'a jeung tobat, kekecapan nu nepikeun informasi/élmu, jeung kekecapan nu nuduhkeun istilah-istilah dina basa Sunda saperti wangu paribasa, sesebutan angka dina basa Sunda, jeung sesebutan waktu dina basa Sunda.

Imaji nu kapaluruh nyaéta imaji *penglihatan*, *pendengaran*, *perasaan*, jeung imaji *gerak* nu dituduhkeun ku kecap kongkrit boh dina kecap pagawéan, boh dina kecap sipat, boh dina kecap barang. Gaya basa nu kapaluruh nyaéta gaya basa mijalma (*personifikasi*), gaya basa ngomong dua (*ironi*), gaya basa ébréhan (*peripraseu*), gaya basa lalandian (*metapora*), gaya basa rarahulan (*hiperbol*), gaya basa kahanan, gaya basa *prolepsis/antisipasi*, gaya basa ngupamakeun (*simile*), jeung gaya basa raguman (*sinekdoke*) wanda tunggalan (*paris pro toto*). Sedengkeun Purwakanti nu kapaluruh dina ieu panalungtikan nyaéta purwakanti larasmadya, purwakanti mindoan kawit, purwakanti mindoan wekas, purwakanti maduswara, jeung purwakanti laraswekas.

Ulikan struktur batin pupujian dumasar kana téma nu kapaluruh téh réana ngeunaan pépéling ngalaksanakeun kAhadéan, ngeunaan kolot, peristiwa isro' miroj katut lailatul qodar, ngeunaan sipat wajib Alloh Swt., jeung sipat wajib Kangjeng Nabi saw., ngeunaan fiqih, jeung ahlak. Rasa nu kapaluruh nyaéta rasa sieun, rasa paduli, rasa sumerah diri, rasa kaambek, rasa sedih, rasa bungah, rasa sugema, rasa sumanget, jeung rasa sukur. Nada nu kapaluruh réana ngéelingan, nitah, ngajak méré nyaho (nerangkeun), jeung ngadu'a. Sacara umum, amanat nu ditepikeun ku pangarang nyaéta bisa ngalaksanakeun pituduh jeung paréntah nu aya dina eusi pupujian.

Santi Adawiah, 2019

PUPUJIAN DI KELURAHAN CIGONDÉWAH KALÉR KECAMATAN BANDUNG KULON KOTA BANDUNG PIKEUN BAHAN PANGAJARAN NGAREGEPKEUN DI KELAS VII SMP (Ulikan Struktural jeung Ajén Atikan Karakter)

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

Dumasar kana 18 ajén atikan karakter nu ditétélakeun ku Pusat Kurikulum dan Perbukuan Kementrian Pendidikan Nasional, dina ieu panalungtikan kapaluruh sapuluh ajén atikan karakter. Éta sapuluh ajén atikan karakter téh di antarana nyaéta *religius, jujur, disiplin, kerja keras, demokratis, rasa ingin tahu, cinta damai, gemar membaca, peduli sosial, jeung tanggungjawab*. Pungsi pupujian dina ieu panalungtikan ogé euyeub ku ajén atikan karakter pikeun ngélingan ka papada muslim sangkan ngalaksanakeun solat berjamaah di masjid, ngélingan ka papada muslim yén lamun hayang hirup bagja kudu nyumponan kawajiban solat, jeung ngélingan ka papada muslim sangkan henteu ngaengké-engké kana solat. Ieu ajén atikan karakter téh kalintang pentingna pikeun dilarapkeun di sakola upamana siswa nyangking pangajaran moral nu saeutik di lingkungan kulawarga jeung sabudeureunana.

Hasil tina panalungtikan, pupujian di Kelurahan Cigondéwah Kalér, Kecamatan Bandung Kulon, Kota Bandung bisa jadi alternatif bahan pangajaran ngaregepkeun pupujian di kelas VII SMP. Ieu hal luyu jeung kritéria bahan ajar sarta luyu jeung KIKD dina kurikulum 2013 révisi 2017 jenjang SMP nu disusun ku Dinas Pendidikan.

5.2 Implikasi jeung Rékoméndasi

Panalungtikan ieu miboga mangpaat nu penting utamana pikeun masarakat. Ku ayana panalungtikan ngeunaan karya sastra Sunda pupujian, masarakat bisa nyangkem ajén-inajén perkara kaagamaan pikeun jadi dasar milampah kahirupan sapopoéna. Dumasar kana éta hal, aya sababaraha rékoméndasi nu ditepikeun dina ieu panalungtikan sangkan nambah pangaweruh dina kahirupan sapopoéna. Ieu rékoméndasi téh ditujukeun pikeun guru, siswa, jeung panalungtikan satuluyna nu dipedar saperti kieu.

1) Guru Basa Sunda

Guru kudu bisa milih bahan ajar nu leuwih variatif sangkan siswa henteu ngarasa bosen diajar pupujian. Salian ti éta, guru ogé kudu bisa milih métode pangajaran nu luyu jeung kamampuh siswa sarta nu bisa numuwuhkeun minat diajar siswa kana pupujian. Ieuwih hadé, nepikeun pangajaran langsung jeung nyata, sangkan siswa gampang nyangkem kana karya sastra jeung budaya Sunda.

Santi Adawiah, 2019

PUPUJIAN DI KELURAHAN CIGONDÉWAH KALÉR KECAMATAN BANDUNG KULON KOTA BANDUNG PIKEUN BAHAN PANGAJARAN NGAREGEPKUEUN DI KELAS VII SMP (Ulikan Struktural jeung Ajén Atikan Karakter)

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

2) Siswa

Siswa kelas VII SMP nu neuleuman pupujian, sakuduna wanoh jeung maham ngeunaan pupujian, sakuduna ulah nganggap heureuy kana pupujian. Ku kituna, diperlukeun tarékah pikeun néangan informasi ngeunaan pupujian sacara teleb jeung numuwuhkeun rasa saregep ogé soson-soson diajar matéri pupujian sangkan ajén-inajén agama nu luhung dina matéri pupujian di sakola bisa dicangking ku siswa.

3) Panalungtikan Satuluyina

Panalungtikan ngeunaan pupujian nu aya di Kelurahan Cigondéwah Kalér, dipuseurkeun kana ulikan stuktural nu ngawengku struktur lahir jeung struktur batin puisi pupujian sarta ajén atikan karakter perlu ditalungtik leuwih teleb utamana dina wirahma unggal pupujian. Salian ti éta, bisa nyieun média pangajaran nu bisa numuwuhkeun karesep siswa diajar pupujian.